Dynastin Peterberg. En stilla komedi

Bokutgåva

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1913 Dramat har en fortsättning i *Den röde André. Ett upplyftande skådespel*

ANDRÉ PETERBERG, H. M. Konungens kammartjänare.

LADISLAS PETERBERG, hans yngre bror, kommerseråd.

SEBASTIAN PETERBERG, affärsman, delägare i firman J. C. Justinus & Son, kemisk fabrik. Han och de två förstnämnda äro styfsyskonbarn.

SARA, hans hustru, född Justinus.

AUGUST, deras son.

LORENS PETERBERG, Sebastians tvillingbror, kemist.

J. C. JUSTINUS, Sebastians svåger, äldre bror till fru Sara. Gammal änkling. Chef för firman af samma namn.

ETEL, hans fosterdotter.

STAATEN, polisöfverste.

*

1. En glasveranda i Sebastian Peterbergs sommarvilla.
2. Ett resanderum i Hotell Rex.
3. Verandan i Sebastian Peterbergs sommarvilla.

* * *

1

I SEBASTIAN PETERBERGS SOMMARVILLA

* * *

(En skuggig, mycket stor glasveranda; öfverallt ljusa, glada färger.

Till vänster två dörrar — en på hvardera sidan om kakelugnen — den främre till matsalen, den bakre till tamburen. I fonden en öppen dubbeldörr, en likadan till höger. Hörnet mellan dessa väggar är afsneddadt, och utanför dem, men under samma bjälktak som verandan, en smal terrassgång, endast ett par trappsteg högre än gårdsplanen, som just nu ligger starkt belyst af solen.

Under fönstren rikt blommande växter på låga ställ. Korgmöbler i små grupper mellan och framför dessa. Midt på golfvet ett ovalt bord inom en parentes af två hvita, halfrunda träsoffor.

Söndagsmorgon i juni. — LORENS PETERBERG sitter i sin rullstol ute på terrassgången, man ser en skymt af honom genom fönstren till vänster i fonden. FRU SARA vattnar blommorna inne i verandan, ETEL har tagit plats till höger om det ovala bordet)

Fru Sara

(lång, ännu ovanligt vacker, stilla och vänlig i sitt sätt)

Hörde du, Etel, att en polisöfverste besökte fabriken i går på förmiddagen? För att begära något slags upplysningar.

Etel

(en ung flicka, med stora ögon och rikt, rödbrunt hår. Gestalten smärt, men redan fullt utvuxen, rörelserna mjukt och eggande lättjefulla)

Farbror Lorens berättade det. Med sina roliga tillägg.

Fru Sara

Så lagom roligt! Det måtte ha varit obehagligt, tycker jag. En annan herre följde med ... som uppgafs vara fackman.

Etel

Jaså (kväfver en gäspning)... gjorde han det?

Fru Sara

(kommer närmare)

Nå, hur har du sofvit? Första natten.

Etel

Tack, utmärkt! — Du är väl öfverlycklig att igen ha oss hos dig, faster Sara? Pappa är lätt att tillfredsställa, det är kändt, men *jag* ...

(Fru Sara småler)

Ja, se bara till att du behåller spiran!

Fru Sara

Den får du gärna ta om hand, min vän. Som förr om somrarna.

Etel

Och det tror du August tillåter!

Fru Sara

Du brukar inte be om lof, du.

Etel

Det borde inte du häller göra. Så vore han mindre viktig.

Fru Sara

Sebastian vill ju inte att man lägger band på någon, han tycker om självrådigheten. Eller som han kallar den: upprorssinnet.

Etel

Eller näsvisheten. Det är visst därför han tycker så mycket till och med om mig? Tror du inte?

Fru Sara

Du har kanske rätt. — Och för atl du är så vacker.

Etel

Äsch!

Fru Sara

(småler igen)

Din gamla farbror har blick för kvinnlig charme, han.

Etel

Nåja, det förstår man, när man ser *dig,* faster. Är vi kvitt nu?

Fru Sara

Jag håller af dig för att du är så glad, jag. Och för att du är god. Därigenom gör du alla andra så oändligt godt.

Etel

Nej, hör du ... hvem i all världen?

Fru Sara

Främst August. (Suckar) Om det bara ville bli till något!

Etel

(efter en paus — kort)

Hvad då?

Fru Sara

Af honom, naturligtvis. (Etel trummar ifrigt med fingrarna) Snart tjugusex år ... betänk det!

Etel

Och hvad hinner han inte bli!

Fru Sara

Ibland är jag riktigt orolig för hans skull.

Etel

(lugnt)

Å, det tror jag inte du behöfver vara, faster.

Fru Sara

(lyser upp)

Jag är tacksam att du säger det. Men en mor ser annorlunda ... (tystnar — därpå till sonen, AUGUST PETERBERG, som träder in från tamburen) Godmorgon, min vän!

August

(reslig, med små, mörka mustascher; minen en smula spotsk, blicken klok och vaken. Han är klädd efter sista modet — hatt, handskar och käpp i ena handen)

Ärade damer (elegant gest)... dyra moder ... och du, min älskade!... högaktningsfullt: August Peterberg.

Fru Sara

Hvart är du nu på väg? Du lär ha gett order åt chauffören ...

August

Ett sekret ärende ... med er tillåtelse. För resten är han en opålitlig personage, den här chauffören. Jag anhöll i går om att få starta precis klockan nie (ser på sitt ur)... det vill säga just nu ... och nyss meddelade man mig att det torde dra ut minst en halftimme. Motorns fel, kantänka.

Etel

Hur gränslöst bittert! Hela din söndagsmorgon förstörd.

August

Tack för ditt deltagande, mitt hjärta — särskildt tonfallet var så vackert!

Etel

Det är väl till kyrkan du ämnar dig?

August

Den katolska, ja, för att bikta mina veckosynder. Jag har dem alla noggrant bokförda.

Etel

Då blir du länge borta.

Fru Sara

Ja, när är du tillbaka?

August

O nyfikenhet, ditt namn är Sara!

Fru Sara

Tror du det?

August

Hon ler! Hvi ler du, moder?

Fru Sara

Sebastian har nämligen sagt till om frukostmiddag. Klockan två. Och riktigt fin middag. Till dess får ni nöja er med kaffe ... och så kanske lite' till.

August

Jag äter i sta'n, jag. Herr stadsfullmäktigen, min fader, kom tydligen sent hem i natt, hva'? Från sammanträdet.

Fru Sara

Han gick re'n för en stund se'n ner till badhuset.

August

Tänk, om han faller i sjön!

Etel

(nästan samtidigt)

Har han bjudit främmande hit?

Fru Sara

Ja — säkert en affärsvän.

August

Hvem?

Fru Sara

Det sa' han inte. En som reser med kvällståget, sa' han.

August

Jasså, därför klockan två! — Ska' han själf ner i källarn efter vinet?

Fru Sara

Hvad du är befängd!

August

Lyfter han egenhändigt flaskorna i ljuset, så är årgången den bästa. — Förtälj!

(Fru Sara nickar leende)

Godt, då återvänder jag i tid. Det måtte vara en högt skattad gäst han väntar.

Fru Sara

Jag är inte alls så nyfiken som du,

August. (Ställer sprutkannan ifrån sig och lämnar rummet — blir stående vid svågerns rullstol ute på terrassgången)

August

(lägger bort hatt, handskar och käpp. Stannar framför den öppna dörren till höger och blickar ut öfver gårdsplanen. Paus)

Förlåt ... men det *är* vackert väder,

Etel.

Etel

Nej, hvad säger du! (Flyttar sig makligt öfver i soffan till vänster om bordet för att lättare kunna ha ögonen på honom)

August

Så mycket kan du väl ändå medge?

(När hon icke svarar, vrider han sig om till hälften)

Nå? — I går kväll kom du och re'n i dag är du otillgänglig.

Etel

Hvarför står du beständigt med armarna på ryggen, August? Det ser så vräkigt ut i damers närvaro.

August

För att ... annars slår jag dem om *dig*.

Etel

Värkligen! — Gör det ondt?

August

Nej, det gör ingenting alls.

Etel

Då bryr jag mig inte om det.

August

Hvad bryr du dig om egentligen — säg?

Etel

Allt möjligt ... i allmänhet.

August

Ett säkert tecken på ungdom och okunnighet.

Etel

Är det?

August

Javisst. Och på ett hemligt tycke för mig. I synnerhet.

Etel

Herregud, har du märkt det! I går aftse ... kanske? Du är nöjd med lite', du.

August

Just hvad jag inte är! Jag vill ha mer. Och tydligare. — Mycket mer.

Etel

Ja, ja, och tar därför på annat håll ... hvar du bara får det. Lycka till!

August

Hör nu ... är du ledsen på mig?

Etel

Hvarför skulle jag vara det? Du har ju din frihet, naturligtvis.

August

(midt framför henne)

Hvad begär du af mig?

Etel

Begär? Jag begär aldrig.

August

Nå, men ... hvad önskar du då?

Etel

(surmulet)

Ingenting.

August

Det är inte mycket. Vill du ha bevis på ...

Etel

(afbryter — stampar lätt med ena foten)

Ryggrad.

August

(brister i skratt)

Å, den är det inte något fel på.

Etel

Att du gitter!

August

Det är sant, jag försäkrar.

Etel

Nu är du visst dum på något vis.

August

Aldrig. — Felet är bara att jag ... liksom inte kommer i gång. (En menande blinkning) Jag sa' ju re'n nyss att det är motorn, som krånglar.

Etel

Syftar det på mig, det? (Hon kan icke låta bli att dra på munnen åt hans miner) Du är bestämdt inte ett passande sällskap åt en ung flicka, August. Din smak har fördärfvats. Det visar ditt val af umgänge utom hemmet.

August

(hvisslar)

Aha — jag börjar förstå.

Etel

Inte för tidigt. Den där fru Ladislas Peterberg, till exempel, hon ser mer än förunderlig ut. På gatan. Och gammal. Men du finner väl henne intressant? Fast du vet att ingen af oss andra har någon förbindelse med den släkten.

August

Är det där skon klämmer! — Ah, seså ... du får inte vara orättvis. Hon är fortfarande synnerligen välskapad,

du skulle se henne i lekdräkt ... ja, jag menar djupt décolletée.

Etel

Om din smak har jag re’n uttalat mig.

August

(ett par slag öfver golfvet — vänligt)

Var nu förnuftig!... tro mig, jag har ingenting gjort.

Etel

(blickar efter honom)

Ja, drifva omkring utan att göra något, det kan du.

August

Hvad du är oresonlig, Etel! Rättnu kommer jag att slå dig. Med häpnad.

Etel

Det har du då gjort tillräckligt länge.

August

(tar fram ett bref)

Ser du det här, hva’?

Etel

Ja, mycket väl. Antagligen syndaregistret?

August

Nej. Men ändå ett intressant aktstycke, må du tro. Ack, hvilket påfund! Om du bara visste! (Gömmer brefvet) En högst märkvärdig skrifvelse, säger jag dig.

Etel

(mot sin vilja)

Hvarifrån? Om man törs fråga.

August

Från skyarna. Eller populärare uttryckt: med posten. Ja, titta du bara!... lifvet är en tjock lunta med många roliga sidor att studera. Men nu vet jag knappt om jag bör gråta eller skratta — det ställe jag hunnit till är för besynnerligt!

Etel

Gråt du, min gosse, det är visst det riktigaste.

August

Ja, kanhända. Tänk, om jag lämnar den utprickade farleden! Och tar fan i båten.

Etel

Hans mormor ... menar du väl? För så klär hon sig, tycker jag. Fru kommerserådinnan.

(Paus)

August

(i förändrad ton)

Låt det nu vara nog, Etel!

Etel

(oskyldigt)

Hvarför det?

August

Annars blir sommarn för mig ett litet helvete.

Etel

Spår meteorologiska anstalten en så ryslig hetta?

August

(ser på henne — går till fonddörren och stänger sakta båda halfvorna. Fru Sara har redan aflägsnat sig, endast Lorens synlig utanför. — Återvänder)

Det är bäst att vi får det klart oss emellan. *Strax.* Så att du vet hvar du har mig. (Lägre) Eller så att du inte glömmer det, rättare sagdt. Tänk själf efter!

(Etel ämnar gäckande invända något, men tiger och blir allvarsam, märker med undran huru upprörd han är)

Jag har så välsignadt långt till tårarna, jag, gudskelof ... i synnerhet som det är knappt om tid ... men nu vore jag nästan färdig att skämma ut mig, om jag kunde.

Etel

(harmset)

Å, hvad du kan!

August

(bedjande)

Inte afbryta! Och inte göra narr. För så osäker är jag, osäker på hvad du innerst tänker om mig ... och känner, därför ännu mer på mig själf ... ja, fast du inte tror det. Vill du inte hjälpa mig, hva'?

(Han talar dämpadt, men småningom allt fortare, allt lidelsefullare. Etel stöder armbågarna mot bordet, hakan mot händerna — en ställning, som hon bibehåller)

När du kom i går och jag såg dig ... igen här hos oss ... vill du inte hjälpa mig? Eller är du sårad, riktigt på allvar — ånej? För att jag knackade på din dörr, se'n de andra lagt sig — ånej? Herregud, jag ville prata med dig ... som vi brukade förr, minns du? Men det går inte an mer, förstås, det var dumt af mig ... du är fullvuxen, stora damen ... och vacker ... ja, och vacker och ... (ett djupt andetag) jag härdar inte ut längre! För så är det — jag är kär i dig så jag snart blir rentaf bortkommen! Hör du hvad jag säger? Att jag är kär i dig, Etel. Och således i stånd till hvad som hälst, om du drifver mig till det.

(Lyssnar, blickar sig omkring — ingenting förändradt)

Tre, fyra år ha ju gått förlorade för mig, det är sant ... nära fem, om vi räknar rysligt noga ... alltse'n min examen ... då borde jag ha fortsatt studierna, medan jag var utomlands, jag medger det, jag medger hvad du vill utom att jag ... att du har rätt att ... äsch, inte är man genomfördärfvad, när man kan hålla af en annan såsom jag håller af dig! Och det här är inte något slags oväntadt ... frieri ... du vet alltsammans förut, bara du ids komma ihåg det. Lättsinnig är jag, naturligtvis, jag har en rasande njutningslusta inombords, det känner jag bäst själf, men du gjorde ändå mig och min smak stor orätt med dina misstankar nyss. Ja, det gjorde du! Jag är en ung man i vår tid, har du en aning om hvad det vill säga? Mig leder man inte med förmaningar och så'nt, det stämmer, där har far Sebastian varit klarsynt. Men jag är tillika ärlig och pålitlig och kan bli en helt bra karl ... och sträfsam ... (nickar) du ska' få se det, Etel! Om du hjälper mig. Och det är ju de gamlas innerligaste önskan. Den har du nog märkt, jag menar den att vi två ... nåja, du förstår. Ger du mig handen på *det,* så må fabriken ta mig med hull och hår, det är ju också deras önskan! Och jag *kan* arbeta. För då är det som det ska' vara där: J. C. Justinus ... *& Son.* Vill du inte hjälpa mig, hva'?

(Blir het, nästan utom sig, vid ljudet af automobilens signalhorn)

Där är den jäfveln ... förlåt ... ja, får jag inte upplefva *dig* ... som *min*... så är allting annat ... (ofrivilligt) Härliga flickunge!

(Rycker till sig hatt, handskar och käpp — vänder om — lågt, rösten darrar)

Du må tycka hvad du vill, men i kväll kommer jag till dig igen ... och svarar du då *entrez*, låter du mig då känna att du håller af mig ... ja, du behöfver bara säga *entrez*, så går jag, Etel ... eller så vet jag åtminstone... (stampar — hastigt ut till höger, efter ett sista, obehärskadt) Härliga flickunge!

(Etel sitter kvar, fortfarande orörlig; men när hon icke längre förmår återhålla de frambrytande tårarna, reser hon sig och skyndar in i matsalen.

Verandan tom ett ögonblick. Utanför har J. C. JUSTINUS stannat på terrassgången i samspråk med Lorens. Nu öppnar han fondens dubbeldörr och skjuter rullstolen rakt fram till ändan af det ovala bordet mellan sofforna)

Lorens

(krympling — en pläd täcker benen och fötterna. Ansiktet vackert, trots några mycket märkbara ärr på högra kinden. Kort, spetsigt skägg, gråsprängdt likasom håret. Dräkten synnerligen vårdad. En tidning i ena handen)

Det gör du sannerligen inte Sebastian efter, Justinus! Är han inte dråplig, hva'?

Justinus

(en lång och rak gubbe, oftast tystlåten och allvarsam intill stelhet. Grå whiskers, munnen hopknipen. Guldbågad pincenez)

Hm, hm — ett brushufvud!

Lorens

Tänk dig, han ... (skrattar hjärtligt) Sara berättade det nyss, som vanligt har han bekänt alltsammans. Det vill säga hvad han minns af det — mer kan ju ingen begära. Först om mötet, ja, och så superade man efteråt grundligt och länge, och så ... ja, så är det liksom en liten lucka i erinringen. Men att han senare på natten satt i ett rödtapetseradt, enskildt rum i Hotell Rex, det kommer han ihåg. Är inte det snällt, hva'? Med en främmande herre, förstår du, en resande, och honom blef han bästa vän och bror med ... och bjöd på champagne ... och hit på frukostmiddag. Bjöd honom hit, förstår du! I dag klockan två. Hvad ger du för det, Justinus?

Justinus

Vatten och bröd ger jag. Tre dygn.

Lorens

Jag igen ger uttryck åt min hemliga afund. Men inte så han själf hör det.

Justinus

Hvad heter då den där nya vännen?

Lorens

Namnet okändt, namnet ganz weg (åter ett hjärtligt skratt) ... totalt borttappadt på hemvägen, kanske kvarglömdt i droskan? Men en artig och proper karl var det, påstår han.

Justinus

Du har ju tidningen framför dig, finns han inte bland resande?

Lorens

(småler)

Hvem vill du att jag ska' söka där?

Justinus

Det är sant. (Slår sig ned i soffan till höger om bordet) Ja, inte kan jag tänka på att kristna honom.

Lorens

Mig riktigt vattnas det i munnen, vi får utsökt läcker spis, Justinus. Och kanske reser han just i den branschen? Men glöm inte att vara munter och underhållande, det är ju din specialitet.

Justinus

Hm, hm — hvilken är din, Lorens?

(I detsamma inkommer från höger

Sebastian Peterberg

i skjortärmarna, utan krage, mössan i nacken. Han är en korpulent, gammal herre, starkt byggd, med kal hjässa ofvan en krans af grått, lockigt hår — hvita, burriga bryn och mustascher — hög färg på kinderna. Ansiktsuttrycket än bistert, än godmodigt, i snabba växlingar. Rörelserna häftiga och nervösa)

Morning, morning, go’ vänner! (Gnuggar händerna — därpå en smula besväradt) Jaså, ja ... (gest) välkommen, Justinus! Jag träffade dig ju inte i går, det kom annat emellan. Drog ut inpå småtimmarna, naturligtvis.

(Lorena anstränger sig att se lika högtidlig ut som Justinus; båda tiga)

Briljant väder för resten. (Slänger mössan på en stol)

Lorens

Hvad hör jag om dig, Sebastian! Hur har du burit dig åt?

Sebastian

(på rörlig fot — af och an i alla möjliga riktningar)

Jag har just badat. Alldeles förbannadt uppfriskande!

Justinus

Och lämpligt som efterkur — hm, hm.

Sebastian

Ja, det var mycket skönt. — Hvar är Etel?

Lorens

Där inne nå’nstans. Gömmer sig.

Sebastian

Aj, aj, den skälmungen — tydligen för

mig!

Lorens

(lägger tidningen på bordet)

Det är ju klart. Hon är alldeles upplöst i tårar, antar jag.

Sebastian

(genast orolig)

Hur sa’ du?... hvad vill det säga? Är hon sjuk?

Lorens

Nej.

Sebastian

Men ändå gråter hon?

Lorens

Ja.

Sebastian

Hvarför nu så fåordig? Har det händt något? Eller har hon ... ja, hvad vet jag! Har hon tandvärk?

Lorens

Nej, men hon har en farbror.

Sebastian

Till och med två ... om du aksepteras.

Lorens

Ja, men hon gråter bara öfver den ena.

Sebastian

(fram till brodern — böjer sig, tittar honom i ögonen — skrattar)

Hör du, din sakramentskade ... hur du skrämde mig!

Lorens

Det är rätt åt dig, gamla rucklare.

Justinus

(harklar sig)

Hm, hm, svåger Sebastian ... du bullrade fasligt i trappan, jag har värkligen en känsla af att du i natt var ganska ... hvad man kallar berusad.

Sebastian

Har du! Säg, hvar känner du det?... jag har det värst under bröstet, jag. Och här i hjärttrakten. Men det är tobaken.

Lorens

Nej, det är samvetet, Sebastian lilla.

Sebastian

Prat!

Lorens

För du måtte allt ha varit bra rödtapetserad på slutet. Det vill säga på Hotell Rex.

Sebastian

(bekymrad)

Uff ja, fy fan!... och det till vid mina år! Obegripligt hur jag hamnade där.

Lorens

Namnet gjorde dig ursinnig, du ville rifva ner skylten ... och så ramlade du in.

Sebastian

Prat! Men stadgad blir jag visst aldrig som andra mänskor.

Lorens

Nej, gudskelof — så ungdomligt som du leker med din eldfängda natur. Hvad som en gång hände mig i laboratoriet, det händer dig nästan hvar gång du *experimenterar* på krog. För stark och för hastig upphettning — strax explosion! Du tappar hufvudet, men det återvänder till sin plats, förunderligt nog ... ibland re'n dagen efter. Jag miste benen, rörelseförmågan, och den har inte behagat återvända. (Till Justinus) Hvem skulle tro att han och jag är tvillingar!

Sebastian

(suckar)

Ingen, det är säkert.

Lorens

(uppmuntrande)

Seså, bli nu inte hängfärdig för det — svansen opp!

Sebastian

(dystert)

Jag viftar aldrig mer, aldrig mer.

Lorens

(leende)

Mycket sannolikt.

(Paus)

Justinus

(tar fram en liten silfverdosa — snusar)

Är det sant, svåger Sebastian ... har du glömt hvad din nyaste bekantskap heter?

Sebastian

Ack ja, tyvärr, jag duade väl honom?... helt enkelt. Han föreföll mig så hjärtans tillmötesgående, re'n därför är det lite' svårt att nu ge återbud. Visserligen telefonerade jag i morse ... till hotellet. Men fick inget svar.

Lorens

Låt du honom komma, det kan bli roligt.

Sebastian

Äsch, det är genant! Jag babblade för mycket ... och för öppet ... gick på i ett kör, han satt tyst och smålog åt min förtjusning. Eller gjorde en fråga emellanåt. Men eftersom jag bjöd honom, och det minns jag tydligt ... jag lofvade god mat och goda viner ...

Lorens

— så är han din gäst, naturligtvis.

Sebastian

(kliar sig i nacken)

Obegripligt att man kan glömma ett namn så totalt! Om han nu ens sa' det? Tänk, om han inte sa' det! (Pekar) Där i tidningen finns bara en kaptensänka och en modist. På resande-listan. Men han liknade någon jag sett, hvem får jag inte klart för mig.

Lorens

Anar du alls hvarom samtalet rörde sig? Frånsedt det om maten.

Sebastian

Nej. — Åjo ... kanhända somt. Bland annat lär jag väl ha utlåtit mig om August, det intresserade honom. Han blef nyfiken.

Lorens

Och du berättade?

Sebastian

Jag förmodar det.

Justinus

Hm, hm — också om hans visiter hos det där kommerserådet Ladislas? Nyss for han igen till sta'n, såg jag.

Sebastian

(uppbrusande)

Pojken är så stor att han kan döma själf och bära ansvaret, jag blandar mig inte i det, han vet hvad jag tänker. Jag litar på honom — och hederlig är han. Att vi tycker olika i mycket är ju naturligt, han är ung, han ... och hvad därmed följer. Upprorssinnet inte att förglömma. (Lugnare, men med stark öfvertygelse) Det kommer nog att gå för honom, bara första surret är öfver, han har samma sorts goda hufvud och hjärta

som Lorens.

Lorens

Tackar allerödmjukast. För mig går det hvarken fort eller lysande.

Sebastian

(bakom broderns stol — stryker honom smeksamt öfver håret)

Ja, ja, ja — du vet hur jag menar det.

Lorens

(ser upp — vänligt)

Nu är du dum igen, Sebastian.

Sebastian

Jag är väl det som vanligt. (Blir rörd) Vet du, Justinus ... i bror min (slår denne på axeln)... i den här vackra gossen var Sara förälskad ursprungligen.

Lorens

(vresigt)

Det är en inbillning du gärna har efter nattvak.

Sebastian

Nej, det är rena sanningen! Ja, ni ska' inte missförstå mig, hon har aldrig sagt något i den vägen, aldrig ens gjort det klart för sig, tror jag. Men de två första åren kände jag det ibland som om ... som om hon tagit *mig* bara för att få vara i din närhet, Lorens ... pyssla om dig. Efter det olyckan skedde.

(Tystnad)

Har jag inte nämnt det förr? — Jo, säkert?

(Då ingen svarar, fortsätter han ännu bestämdare)

Pojken borde heta Lorens, tammefan! Sara föreslog det ... i sin oskuld. Men jag, min usling, jag ville det inte.

Lorens

Gud vare tack och lof! Nu har han i stället en namnkombination, som är enastående i kristenheten.

Sebastian

(lyser upp)

Jag skulle tro det. August efter fader vår ...

Lorens

(inflickar)

— som är i himmelen.

Sebastian

(ifrigt)

Och Mefistofeles efter ...

Lorens

— den där andra herrn, ja. Men det är ju en hemlighet för obehöriga.

Sebastian

(genast förargad på nytt)

Låt bli!... hvarför ska' du alltid stoppa dig emellan?

Lorens

Ja, det är en otreflig egenskap hos tvillingar, bror Sebastian.

Sebastian

(skämtsamt bister — kommenderar)

Justinus ... skjut ut Lorens!

Justinus

Hvad ni är *rysliga,* båda två!

Lorens

Du ser så vackert på allting, Justinus,

du borde inrätta ett skönfärgeri i samband

med fabriken, det skulle säkert bära sig.

Sebastian

(till svågern)

Nu skjuter jag ut honom på gården,

hva'?

Justinus

Ja, gör det, så är du snäll.

Lorens

(nästan samtidigt)

Tack, jag har det helt bra där jag sitter. Om ni tillåter.

Justinus

(tar fram silfverdosan — snusar)

Det påminner mig om något — hm, hm — egentligen var det ju meningen att vi skulle läsa högt, vi tre ... i går aftse. Jag hade gladt mig åt att igen få vara med om det.

Sebastian

(slår sig för pannan)

Du har rätt! Men hvad hindrar att vi tar oss en filosofisk betraktelse strax?... eftersom boken finns i huset. Se'n tar jag mig en liten tupplur före maten.

Justinus

Och Lorens läser så utmärkt ...

Sebastian

Ja, det är hans specialitet. Han tycker framför allt om att höra sig själf tala.

Lorens

Man bör alltid gärna lyssna till förnuftets röst, Sebastian. I synnerhet senare på kvällarna, lägg det bakom örat! Den här tiden på dygnet öppnar jag inte min mun ... som ni torde ha märkt.

Sebastian

Nå, då låter vi Etel ... jag är för skroflig i halsen, och Justinus vill ju inte för sina ögons skull. Hvar är hon?... (på väg till matsalen — ropar) Etel — är du där? E-tel!

(När hon i detsamma står i dörröppningen, drar han henne muntert in öfver tröskeln och svänger rundt ett hvarf)

Herrejess, så lifslefvande och söt!... morning, min pia! (Kysser henne ljudligt på båda kinderna) Välkommen till oss!

Etel

Tack, tusen tack ... (rättar en smula otåligt på håret, som råkat i oordning)

Sebastian

Och hvad har du mer att säga?

Etel

(småler — smyger sig intill honom)

Jag är så glad att vara här!

Sebastian

(blänger på de andra)

Där fick jag! Hon har smak, hon. Förstklassig.

Justinus

(förnöjd)

Ja, ja ... hm ... men skäm inte bort henne för mig!

Etel

Å, jag tål mycket af den sorten, pappa.

Sebastian

Hör ... vi tänkte läsa lite', Etel, spring opp efter boken! Du har yngre ben än jag.

Lorens

Och vackrare.

Sebastian

(synbarligen road — lyfter först det ena benet, så det andra, vänder och vrider dem)

Det också, tror jag.

Etel

(som åsett granskningen med låtsadt allvar)

Jag med ... nästan (brister i skratt) ... hvad du är tokig! — Hvilken bok?

Sebastian

Samma som sist — du fåfänga, näsvisa varelse! *Den mänskliga rättvisan.* Svarta pärmar.

Etel

Och hvar ska' jag söka den?

Lorens

Ja, säg det! Öfver den frågan ha många grubblat sig från vettet.

Sebastian

Ligger den då inte på skrifbordet i mitt rum?

Lorens

(till Etel — undervisande)

Således på idéernas tummelplats, mitt barn.

Justinus

Hm, hm — jag såg den nyss i matsalen, jag.

(Etel ut efter boken)

Sebastian

(fäktar med armarna)

Otillständigt! Oförsvarligt! Det är säkert den här nya husjungfrun ... hvem annan? Men vänta, vänta ... ja, hennes namn får jag aldrig tag i.

Lorens

Lugna dig, Sebastian!... vi känner din glömska på det området.

Sebastian

Att röra vid mina böcker! Flytta dem!

Lorens

Rättvisan är ju till för alla, kära vän.

Sebastian

Jo, pytt! (Plötsligt med djupt allvar) Då skulle du löpa omkring som den glada tok du är — och jag sitta i din stol.

Etel

(in tillbaka)

Faster Sara bad mig säga er att vi får kaffefrukost om en liten, liten stund.

Sebastian

Nog hinner vi med ett par sidor till dess, om vi skyndar oss. Börja på bara, min flicka!

Etel

Jaså — ska' *jag!* Godt. (Sätter sig bekvämt till rätta borta i fonden, med boken på knäna — bläddrar i den. Sebastian tar plats i soffan midtemot svågern)

Hvar slutade ni?

Sebastian

Det var i ett långt kapitel.

Lorens

Rentut sagdt: kapitlet om Dumheten.

Justinus

Herregud, hvad har den med rättvisan att skaffa?

Lorens

Och det frågar du! De slåss ju beständigt. Ge akt på Sebastian och mig, till exempel!

Sebastian

Ge hällre själf akt på dig!

Etel

Inte prata! (Hostar för att dölja ett leende) Ni tycks ha prickat för — jag ser att sidan 93 har ett blyertsstreck i marginalen, där börjar jag.

Lorens

Försök nu hålla käften, Justinus.

Etel

Om ni inte är tysta, så ...

Sebastian

Sch!

Lorens

(tittar bakom sig)

Ute skiner morgonsolen i all sin glans, och här ska' jag sitta instängd med ett par gamla stofiler och ett omyndigt barn. I stället för att höra på fågelsången.

Sebastian

Jaså, du vill att jag skjuter ut dig?

Lorens

(oskyldigt)

Hvarför börjar du inte, Etel? Bry dig inte om honom!

Etel

(undertrycker sin munterhet)

Alltså — jag tar om den sista meningen i föregående stycke (läser långsamt): »Men det finnes äfven en välvillig och anspråkslös dumhet, som i sin inre frid är nästan afundsvärd.»

Sebastian

Är inte det ironi, hva'?

Lorens

Nej, det är just *ditt* fall, Sebastian.

(De andra skratta)

Sebastian

(med en vädjande gest)

Där har ni den mänskliga rättvisan i all sin glans!

Lorens

(härmar)

Och där har ni Sara i matsalsdörrn!

Etel

(slår ihop boken)

Ni är omöjliga.

Fru Sara

(utan att komma in)

Hur är det, Sebastian, vill du ha låga eller höga glas till champagnen?

Sebastian

(vrider sig om)

Jag ger dig carte blanche, mamma lilla. För tillfället vill jag ingenting annat än att Etel får fortsätta, det är allt. — Men se'n vill jag blunda lite' grand.

Fru Sara

(nickar)

Bra, bra. Kaffet är färdigt, så snart ni bara önskar det. (Stänger dörren efter sig. Hvarpå de tre gamla herrarna välja passande ställningar och sitta lustigt andäktiga, medan Etel ånyo letar reda på sidan 93)

Lorens

(högtidligt)

Det här är generalrepetitionen. Förspelet. Så här ska' vi sitta, när den främmande gästen träder in i vårt hus.

(Ridå)

2

AUDIENSERNA

* * *

(Ett resanderum i Hotell Rex. Sliten och urmodig, endast här och där moderniserad elegans.

Vid vänstra väggen, under en pompöst inramad spegel, ett toalettbord, belamradt med kristallflaskor, burkar och etuier ur en bredvidstående handväska.

I fondens midt en granngrön fajanskamin, och framför den en stor koffert. Till vänster om kaminen en alkov, till höger ingångsdörren.

Mellan två gardintäckta fönster i högra väggen ett litet skrifbord med telefon.

Samma dag, en timme senare)

André Peterberg

(en snart sextiårs man, ehuru han ser yngre ut; af medellängd, gråblek, mager. Pannan förefaller att vara mycket hög, kanske endast på grund af att håret framtill starkt glesnat. Han är slätrakad, omsorgsfullt slätrakad — öfverläpp, haka och kinder icke desto mindre svagt blånande. Blicken slugt påpasslig, när han talar, rösten uttrycksfull, ofta med starka betoningar, gesterna vanligen få, men värdiga. Lyssnar han till andra, och det gör han ytterst beredvilligt, är bålen lätt framåtböjd, minen outgrundligt allvarlig, blicken slocknande.

Klädd i en svart, sidenfodrad sammetsrock, med snörmakerier i samma färg, sitter han i en länstol fram- för toalettspegeln. Lägger bort en rakknif, som han djupsinnigt granskat, reser sig långsamt och går öfver golfvet till telefonen, slår upp i katalogen, ringer —)

Hallå, är det centralen? — 3313, om jag får be. — Tack. (Sluter ögonen)

Är det hos kommerserådet Ladislas Peterberg? — Jaså, kan jag få tala med kommerserådet? — Nå, men han återvänder väl snart? — Säg honom då, var god, att hans bror anländt ... ja, från hufvudsta’n ... att André Peterberg önskar träffa honom. På Hotell Rex.

Ah, nu hör jag, det är ju fru kommers ... (hejdar sig, öppnar ögonen) charmerar mig ofantligt (en lätt bugning) — javisst, jag kom i går aftse ... har bara en dag kvar af min lediga månad. För all del ... (rösten sträfvare) nej, någon uppvaktning blir det inte tid till ... (högre) jag säger att jag inte hinner besöka er, tyvärr. Den här gången. Men jag måste ovillkorligen få tala med Ladislas snarast möjligt.

(Någon knackar sakta på dörren — han sänker luren för ett ögonblick, ser på sitt ur, nickar gillande och ropar inåt rummet)

Ja, ja, stig på!

(Fortsätter i telefonen)

Förlåt att jag nödgas afbryta — en besökande väntar. — Jag litar således på att min bror blir underrättad. Han har själf bedt om det.

Nej, ingenting vidare. Farväl.

(Afringning)

Staaten

(polisöfversten, har inträdt och stannat orörlig; hållningen påfallande servil. Han är storväxt och bredaxlad, med tvärklippt helskägg och små, plirande ögon. I uniform)

Har äran infinna mig på er befallning, herr kammarråd.

André

Befallning?... ånej. (Räcker handen, som polisöfversten girigt griper och behåller mellan sina båda)

Men det charmerar mig att ni är punktlig. Det hör också till *mina* vanor.

Staaten

Jag glömmer aldrig hvad ni gjort för mig! Utan er hade jag varit förlorad.

André

(frigör sig)

Säkert. Eftersom ni ertappades på bar gärning.

Staaten

(bedjande)

Herr kammarråd!

André

Men jag lyckönskar uppriktigt, ni tycks värkligen kunna dölja er missräkning rätt väl ... fast ni står tomhändt efter en handtryckning. Det kunde ni inte sist jag var i tillfälle att ge akt på er.

Staaten

(leende — som i samförstånd)

Man blir äldre. Man blir visare.

André

(likgiltigt)

Godt. — Hur trifs ni på er nya plats?

Staaten

(högra handen på hjärtat)

Som ni förskaffat mig, herr ...

André

(hejdar honom med en matt gest)

Ack, låt bli det där, var i stället försiktigare hädanefter! Visserligen inträffar det ibland att jag gör bruk af mitt inflytande, men jag ämnar inte öfveranstränga det för er skull. (Hårdt) Förstår ni?

Staaten

(far samman — en skelande blick från sidan)

Aldrig glömmer jag hvad ni gjort! Men på mig kan ni lita.

André

Följaktligen har ni införskaffat de upplysningar jag begärde? I min skrifvelse.

Staaten

Naturligtvis.

André

Och gått diskret till väga?

Staaten

Naturligtvis.

André

Nå, hvad vet ni?

Staaten

(ett steg närmare)

Allt ... med ett ord sagdt. (Konstpaus — sedan i en hviskning) Sebastian Peterberg är en ... upprorsman.

André

(går tigande till toalettspegeln, synar haka och kinder) Jaså. Anser ni det?

Staaten

Bara hvad ni begärde. Och mig har det inte undgått, mig bedrar inte skenet.

André

Hvilket sken?

Staaten

Det är ju så iögonenfallande ... hur ska' jag säga?... så oroligt, så *rödt.*

André

Är det? — Och Lorens?

Staaten

Samma färg, men blekare ... liksom under kupa. Mattslipad.

André

Jaså — mattslipad. (Luktar på en af flaskorna, stänker parfym på rockuppslaget — vänder sig om) Bär sig fabriksdriften?

Staaten

(knipslugt)

Er tycks det inte häller ha undgått, ser jag. (Bugar sig) Naturligtvis har det inte undgått er.

André

Deras kemiska fabrik, menar jag. Hvad tillvärkar man där?

Staaten

Ursäkta, jag ska' strax ... (letar efter sin pincenez, finner den, tar fram en anteckningsbok, hvari han ögnar, mumlande för sig själf — därpå högt och tydligt) Här står det: nitrater ... nitrater, ja, helt oskyldigt ... och kalkkväfve, värdefullt för jordbruket, ökar kväfvehalten ... samt dessutom ... samt framställning af ... af ... (grimaserar) nej, jag får inte reda på det, men det gör ingenting — metoden är uppfunnen af herr Lorens.

André

Kan det anses upproriskt på något vis?

Staaten

Värre, herr kammarråd, värre! (Gömmer pincenezen, likaså anteckningarna) Ha-ha ... nitrater ... ni vet tydligen inte hvad det är för godt? (Spärrar upp ögonen) Somt är dynamitmaterial! Därjämte. Det är explosivt. Det kan explodera. Åtminstone under vissa förutsättningar ... enligt hvad man sagt mig. Och båda bröderna ...

André

— ha vissa förutsättningar?

Staaten

(ifrigt)

Precis. Allt experimenterande är ju farligt, inte sant? Se bara på herr Lorens ... i rullstol, stackarn! Den gången skedde det oafsiktligt, en annan gång ...

André

Ni tror?

Staaten

Re'n möjligheten är ju tillräckligt bevisande. Den *kan* användas. Af dem — och af er. Eller har jag missuppfattat ...?

André

(lugnt)

Hvad vidare?

Staaten

(vrider fingrarna om hvarandra)

Nåja — man läser högt. Alla tre gubbarna. Stundom hela familjen.

André

Hvem är den tredje?

Staaten

J. C. Justinus. Firmachefen. (André nickar) Han är ofarlig — ja, såframt inte ni önskar det annorlunda, förstås?

André

Hvad läser man?

Staaten

Böcker. För närvarande en om ... ursäkta, jag ska' strax... (griper igen till pincenezen — anteckningarna — ögnar i dem) om ... här har jag det: om *Den mänskliga rättvisan.*

André

(gåtfullt)

Hm.

Staaten

Där ser ni! Tänk: Den mänskliga rättvisan! Och högt till på köpet!

André

Tjah — om den kan man aldrig tänka nog lågt, herr polisöfverste.

Staaten

Just min åsikt!

André

För säg mig: hvad är rättvisa egentligen?

Staaten

(tjänstvilligt)

Å, herregud ... bara hvad som behagas. Bestäm själf, var god!

André

(utan att låta störa sig)

Endera *finns* den, och då skrifver man ju inte om saken, eller finns den *inte,* och hvad är det att skrifva om? Ingenting. Inte tjänar ju det till något att skrifva om ingenting.

Staaten

Härligt! Härligt! Det ska’ jag meddela censuren. (Gömmer pincenezen, likaså anteckningarna) Boken bör förbjudas.

André

Ni har läst den?

Staaten

Nej, hvad tror ni om mig! Jag läser inga böcker.

André

En mycket sund princip, ni har ju de officiella tidningarna. Och rapporter att läsa ... och angifvelser. För mig ... för mig är *filosofisk* lektyr oumbärlig. (Med illa dold ringaktning) Nå, men hur upptäckte ni hemligheten?

Staaten

Inte är det någon hemlighet. För resten — en person i min ställning har tusen förbindelser. Husjungfrun känner chauffören, naturligtvis ... en äldre, pålitlig man. Och chauffören känner mig.

André

Och ni känner husjungfrun. En nätt, liten ...

Staaten

(i hastigheten)

Javisst.

André

— trekant ... ämnade jag säga.

Staaten

(lekfullt)

Å, herr kammarråd!

André

Men eftersom hon nämndes, den där jungfrun ... (undrande) att inte familjens ungherre varit er i vägen! Jag föreställer mig att August Peterberg ...

Staaten

(häftigt)

En näsvis glop! En odåga. Som förgäfves anstränger sig på annat håll.

André

(uppmärksam)

Hvar då?

Staaten

Förlåt ... tillåter ni att jag yppar det?

André

Jag förstår. Och förgäfves?... (ett litet leende) hm. Fru kommers ... (rättar sig) ja, mademoiselle Lanetta ... som jag fortfarande kallar henne ... är tydligen lika ...

Staaten

— som förr, som alltid.

André

Det är sant, ni kände ju henne, ni också. Medan hon var vid Lilla Teatern. Alldeles riktigt — jag minns ert fjäsk mycket väl, det var innan ni blef bortkörd från regementet.

Staaten

(bedjande)

Herr kammarråd! — Ni misstar er.

(Nu stötes dörren upp på vid gafvel och in stormar

Ladislas Peterberg

med båda händerna framräckta. Han är liten till växten, särskildt benen äro ovanligt korta. Tonsurskallig, svarthårig, med svarta mustascher och polisonger sammanhängande i en jämnbred våglinje. Mörk hy, blå glasögon, gäll stämma — rock, väst och byxor af olikfärgadt tyg. Tjock urkedja af guld, många berlocker)

André! Hvilket kärt möte!

André

(minen ogillande)

Ja, ja, godmorgon, Ladislas — du är inte mycket ceremoniös. (Ladislas låter armarna sjunka) Förmodligen är ni bekanta med hvarann ... herrarna ha väl träffats?

Staaten

(artigt)

Jag har ett par gånger haft nöjet ...

Ladislas

(samtidigt — argt)

Mjuka tjänare!

(Stel hälsning på afstånd)

André

(midt på scenen)

Tjah, herr polisöfverste — det torde väl inte vara något att tillägga? Efter hvad jag förstår.

Ladislas

Jag vill inte neka att jag hoppades finna dig ensam, André.

Staaten

Å, låt inte mig störa! Ännu bara en fråga: när reser ni, herr kammarråd?

André

Antagligen re'n i afton. Med kurirtåget.

Staaten

Jag ska' ha den äran att infinna mig på stationen.

André

Godt. Vi ses igen, alltså. Men kom ihåg: inga extra arrangemanger. Jag vill det inte.

Staaten

Som ni befaller, herr kammarråd. (Bugar sig för båda bröderna, går ut baklänges, Ladislas står bortvänd. — Paus)

André

Man märker nogsamt att du inte fått en bildad uppfostran, Ladislas.

Ladislas

(uppbrusande)

Du misstar dig, det är Staaten som borde få på fingrarna! Han tar sig friheter mot min fru, det fät.

André

Nej, gör han det!

Ladislas

Alla möjliga ... jag menar att nästan hvem som hälst gör det. Utom du ... (härmar polisöfversten) »herr kammarråd». Du gör dig inte till för henne, minsann.

André

(mildt tillrättavisande)

Jag har gjort det, Ladislas lilla, jag har gjort det. Som du vet.

Ladislas

Det var före min tid. Och ingen tror det. Jag kan väl lita på din egen försäkran?

André

Som på ditt hedersord, min vän. Jag är världsman.

Ladislas

Hvarför har du då trampat in i det här rucklet, hva'? Har kanske rikets största industristad inte snyggare att bjuda på, hva'? Hotell Rex är länge se'n gammalmodigt.

André

Namnet, Ladislas, namnet. Dessutom reser jag inkognito. Och önskar undvika onödiga kostnader.

Ladislas

Då kunde du ha tagit in hos mig. Jag har en mycket fin våning.

André

Det förstås. Och i den ett mycket fint fruntimmer. Nej, tack!

Ladislas

(stött)

Man märker nogsamt att inte du häller fått en bildad uppfostran, André.

André

Den är ju utan all betydelse så här oss emellan.

Ladislas

(förbluffad)

Det är sant, hör du!

André

Men dess mer bör man ge akt på sig i vittnens närvaro. Ser du ... den sanna bildningen kräfver vittnen för att alls kunna existera. Hvar för sig är ingen af oss vid hofvet bildad.

Ladislas

(otåligt)

Hvad fan hjälper det mig! Jag har viktigare att tänka på än bildningen. (Går nervöst af och an öfver golfvet) Herregud, hvad ska' jag ta mig till!

André

Tjah — i hvarje fall skulle du inte ha tagit *henne*.

Ladislas

Äsch, det är om annat!

André

(hvasst)

Som om inte jag gissat det! Därför ringde jag.

Ladislas

Tror du kanske att man vänder sig till dig i annat än yttersta nödfall, hva'?

André

Aha. Ditt sinne för oegentligheter har manifesterat sig igen.

Ladislas

Det är ditt eget fel, tack vare dig fick jag beställningen.

André

Hvilken beställning? Inte kan jag komma ihåg alla mina välgärningar.

Ladislas

Den stora leveransen, vet jag. Stöflar till armén. Infanteriet.

André

Otroligt dumt af mig!

Ladislas

Det är nämligen... (tvekar)

André

Hvad då?

Ladislas

Om stöflarna, kan du väl begripa!

André

Ja, hvad med dem?

Ladislas

Det är ... (tvekar fortfarande)

André

Något slags rackartyg, naturligtvis?

Ladislas

(lättad — brusar ut)

Nej, *papp* ... det är papp ini sulorna.

André

Papp!

Ladislas

Ini sulorna, ja.

André

(går tigande till toalettspegeln, synar haka och kinder)

Vet någon af det?

Ladislas

Nej, hvad tänker du! Jag har tagit dem färdiga från utlandet. Sulorna. Där gjorde man dem gärna ... och efter mina anvisningar, förstås. I största hemlighet.

André

Och det tror du?

Ladislas

Inte observeras det vid mottagandet. Och blef så billigt, så billigt! Men jag ... jag fruktar att det ändå kommer att stå mig dyrt. Längre fram.

André

(långsamt emot honom — stannar)

Nu lämnar jag dig åt ditt öde, Ladislas.

Ladislas

(bönfallande)

André!

André

Jag vill inte se dig. Bort!

Ladislas

André, du måste ...

André

(pekar)

Där är dörrn. Marsch!

Ladislas

(står oviss — så blir han het)

Jaså, talar du i den tonen! Akta dig! Jag vet för mycket om *dina* tillgrepp, jag.

André

Inte så högljudd, min egen vän! (Med blid hånfullhet) Jag var en gång nog oförsiktig

att inviga dig i en liten *intrigue* — jag behöfde ju en mellanhand vid försäljningen, tyvärr. Men rör inte vid den historien, du är för starkt inblandad, där följer du själf med i fallet. Dessutom skaffade jag dig kommerserådstiteln till belöning. (Hårdt) Ut med dig!

Ladislas

(stampar — knyter näfvarna — rasar)

Att du inte skäms! Att du inte ... du ... du ... hundsfott! — Dokumenttjuf! — Betjäntrackare!

André

(nära den elektriska ringklockan vid alkoven)

Önskar du att hotelldrängen för ut dig?

Ladislas

Hur man blir behandlad!... (spottar) fy fan! Ja, jag går ... du ser ju att jag går.

André

Fortare!

Ladislas

(sjunker ned på en stol i fonden och börjar storgråta)

Ack, öfverge mig inte, André! Råkar jag i olycka för det här, så kan jag lika gärna dra dig med mig. Så mycket du vet.

André

(sluter ögonen — öppnar dem)

Jaså.

Ladislas

Tänk på att vi har samma mor! Och samma far. Och samma uppfostran.

André

(vid skrifbordet — behärskadt)

Det sista är grundfalskt, Ladislas, grundfalskt. (Lägger armarna i kors öfver bröstet) Min titel har en diskret klang, det medger jag — men mitt inflytande och mitt ingenium, dem böjer du dig för, tycks det.

Ladislas

Jag gör allt hvad du vill. Ska’ jag falla på knä?

André

(rynkar på näsan)

Nej, inga teaterfasoner, det är gemålens sak. — Seså, hålls där! (Ladislas, som velat närma sig, retirerar ånyo) Du är då rama ynkedomen, utom i affärer. Och där narrar dig snikenheten till ... öfverdrifter. Så’n har du varit från barnsben. Egentligen borde man ... (försonligare, nästan skämtsamt stämd) egentligen borde man leverera dig till ett straffkompani. Du är själf en stöfvel.

Ladislas

(undergifvet)

Jag är hvad du vill, bara du hjälper mig.

André

Naturligtvis. Nu kryper du, nu sväljer du dina skällsord. (Rycker på axlarna) Tjah ... hm ... jag får väl lof att tala med min vän furst Laban, han har sinne för oegentligheter, han också. Kanske kan vi tysta ner saken. Eller förmildra stöten. Ja, Gud gifve det!

Ladislas

(andas lättare)

André! Du är min egen stora bror, du!

André

(suckar)

Sant, tyvärr! Och jag är svag ibland ... af idel släkthänsyn, naturligtvis. Det följer med den monarkiska principen, med maktens fortplantningsdrift ... som fursten brukar uttrycka sig.

Ladislas

(torkar ansiktet med sin näsduk, snyter sig) Nästan i fars ställe, kan jag säga.

(Paus)

André

(affärsmässigt)

Hör du, Ladislas — sammanträffar du någon gång med vår unga släkting August Peterberg? Du gjorde det förr.

Ladislas

(genast på sin vakt — lifligt)

Hvarför frågar du det?

André

Angår dig inte. Svara sanningsenligt!

Ladislas

Sällan. Jag menar att jag träffar honom ganska sällan.

André

Hur blef du bekant med honom?

Ladislas

Jag presenterade mig. På restaurant.

André

Hemma besöker han dig väl inte?

Ladislas

Nej — inte mig egentligen, tror jag.

André

Inte det? (Ett litet leende) Nå, men hur artar han sig? Du berömde hans språkkunskaper, minns jag, fann honom lofvande ... det vill säga i mitt tycke.

Ladislas

Ja, man påstår att han kan vara insinuant. Eller tvetydig, om du vill. Min hälsning besvarar han med en ganska ... med ett säreget löje, jag möter honom ibland i trapporna, det är allt. Från hvem han kommer, anar jag inte — min fru inte häller. Vi bor i andra våningen. Den finaste.

André

Hm. Och för familjen ... hans familj ... är du luft fortfarande?

Ladislas

Fullständigt. Vi umgås inte.

André

Så. (Ser på sitt ur) Ja, adjö med dig! Du får svar, när jag hunnit rådgöra med mina vänner.

Ladislas

(öfverlycklig)

André!... tack!... min vördnad till furst Laban. Ack, André!... (skyndar ut)

André

(står försjunken i stilla eftersinnande, slätar haka och kinder med sin hvita, välvårdade hand)

Betjäntrackare ... också en hyperbol!

(EN KYPARE öppnar dörren med ett ryck, stigsr åt sidan, bugar sig, hvarpå

August

blir synlig. Han stannar innanför tröskeln och drar af sig handskarna — kyparn stänger efter honom)

Saläm aleikum ... som Herren sa' till Gideon. Eller hur det var.

André

Ah!

August

(behåller hatt och käpp)

Populärare uttryckt, skön godmorgon, monsieur André!

André

(emot honom, båda händerna framräckta — gesten påminner om Ladislas)

Jag ser det strax — det är August Peterberg, inte sant?

August

Med acklamation, om jag känner mig själf rätt. (Hälsningsceremoni) Kyparn är en ignorant, han knackade inte.

André

Ni är när som hälst välkommen. (Med uppriktig känsla) Ack, om jag hade en egen son!

August

(långsamt, medan han undrande blickar sig omkring i rummet)

Den egenheten har stått far Sebastian tämligen dyrt, den.

André

(observerar granskningen)

Tjah, det är ett misstag, ett komplett misstag, hotellet är ju gammalt ... och namnet var vilseledande.

August

Namnet är ju nästan alltid vilseledande.

André

(ser stort på honom)

Så ung och re’n så djupsinnig! Det charmerar mig ofantligt — August Peterberg. Är det ert fullständiga namn?

August

(skakar på hufvudet)

Ne-ej då. Och djupsinnigheten har jag i arf efter far Sebastian, som är en omåttligt stor filosof.

André

Säger ni det!

August

Jag undrar just om jag ens var född, när han på mig tillämpade satsen om att allting har två sidor? Den positiva kallade han August, den negativa Mefistofeles. Ja, så heter jag — tyvärr. August Mefistofeles Peterberg.

För resten är han en präktig, gammal narr. Men duglig affärsman.

André

Säger ni det! Tjah, och Mefis ... toteles ... var visst också en stor filosof?

August

(djupt allvarligt)

Af allt att döma. Åtminstone var han en stor satan. Far Sebastian kallar honom alltid en härlig upprorsman.

André

Det är väl därför ni erhållit namnet?

August

Ja, det kan ni sätta er på.

André

(efter ett litet uppehåll)

Det är sant ... sätt er, var god!

August

Å, för all del ... (utser kofferten till sittplats, tiger och väntar. Under hela det följande samtalet kretsar

André

omkring honom, stannande än här, än där)

Mötte ni någon i korridoren?

August

Nej. (Snusar i luften) Aj, aj, monsieur André — har ni haft fruntimmersbesök?

André

(låtsar icke höra)

Det var oväntadt älskvärdt af er att komma. Ni har således fått mitt bref, fast ni inte svarat på det?

August

Herregud, tro nu inte att det är ett misstag, som fört *mig* hit! (Stilla) Jag tar aldrig miste.

André

(bugar sig)

Charmerar mig ofantligt.

August

Mig med.

André

(slugt påpasslig i smyg, men tillika tveksam — man ser att han samlar sina tankar. Plötsligt)

Förlåt, har ni brådt?

August

Aldrig. Hvad vill det egentligen säga att ha brådt?

André

(bugar sig ånyo)

Det vill säga att vi kan börja.

(Letar efter ord, väljer dem med mycken omsorg)

Som jag helt kort nämnde i min skrifvelse, eller gjorde jag det inte?... jag är hitrest ... af dynastiska skäl. Principskäl. Jag har alltid i mitt tänkande och handlande sökt följa den monarkiska principen, maktens själfbevarelseinstinkt ... och fortplantningsdrift ... nåja, därom senare. Sökt följa den så tätt som möjligt, Hans Majestät ser det gärna. Vi gjorde nyligen en ung man oskadlig ... bland andra ... en ung man som skref ... bland annat skref att makten inte får ärfvas. En kuriös teori! Nåja, som sagdt, vi gjorde honom olycklig, jag menar oskadlig, det får makten ofta lof att göra. Det är ett naturligt behof hos den monarkiska principen — praktiskt taget den mest lönande en klok man kan följa. Absolut. Den tron är min.

August

(torrt)

Och nu söker ni en tronföljare?

André

(öfvertänkt — afmätt)

Jag söker inom mitt släktområde en *karaktär* ... eller en individ ... nogare besedt ett ingenium, ägnadt att uppskatta och ärfva det inflytande, jämte förmåner, som jag vetat förskaffa mig genom långvarigt ...

August

(afbryter)

Och så vidare. Låt oss kanske inte tala om sättet!

André

(förbindligt)

En slående riktig anmärkning — det får ni lära er framdeles. Och då från första början. (Med många och starka betoningar) För mig som barnlös är frågan om min efterträdare, min ... *survivancier* ... inte så mycket en känslosak, naturligt nog, som en princip, och det är tills vidare inte personen jag särskildt hyllar, det är principen. »Dynastin Peterberg får inte dö ut!»... brukar min vän och gynnare furst Laban utropa. Och jag vet att Hans Majestät såge det ogärna. Högst ogärna. *Han* förstår nämligen att sätta värde på *mig,* liksom hans *far* satte värde på *min.* Det kan som hastigast ge er en liten påminnelse om i hvilka kretsar jag dagligen rör mig. Se'n nära femti år tillbaka.

August

Lugna er!... jag faller inte, jag håller i mig i kofferten. (Intresseradt) Anser ni mig för ett värkligt fynd, hva'?

André

Tjah, det får vi se, det är vanskligt att afgöra vid första ögonkastet. Tills vidare är ni ju ingenting, det är en god början. Och jag har hört åtskilligt klander, som stämmer mig till er favör.

August

Ni har sällsynt varmhjärtade öron, monsieur André. Hur ska' jag kunna tacka

er!

André

Men jag brukar säga: man känner inte en person tillräckligt innan man barberat honom. Ett par gånger.

August

Då känner jag hvarken mig själf eller andra.

André

(chockerad)

August Peterberg — ni för inte knifven! Vant och säkert. Det smärtar mig.

August

Äsch, mig ännu mer, för jag skär mig. Jag gör aldrig om försöket.

André

Gudskelof, det kan läras — Hans Majestät ser det gärna. Han får så lätt nervösa ryckningar. (Tar sig om strupen) Dessutom har knifven stor öfvertalningsförmåga.

(Sticker ena handen i barmfickan)

Behagar ni en cigarrett?

August

Nej, tack.

André

(går till toalettbordet)

Min bror är (luktar på en af flaskorna) ... barnlös, ja. Liksom jag själf. För öfrigt vägrar jag att ta hans giftermål på allvar — (vänder sig om) ni känner kanske ...?

August

Fru kommerserådinnan? Bara flyktigt. Jag har inte barberat henne.

André

Så. Inte det?

August

Nej. Men jag vet att hon varit hofoperasångerska. Kunglig.

André

Åja, kunglig har hon också varit i tiden, mademoiselle Lanetta. Inte fast engagerad ... snarare då mellanaktsmusik. Ett helt kort nummer. Det är se’n dess jag känner henne. Ingående.

August

Jaså, på det viset.

André

Min bror, kommerserådet ... nåja. Hon sjöng på sista versen. Men hennes *gaminerie* kittlade honom. Och hans pengar kittlade henne.

August

Ett ganska vanligt förhållande.

André

Just det. En äkta Peterberg gifter sig ju inte på så’na villkor.

August

Men när han nu gjort det?

André

Så låtsar vi som om det inte vore fallet.

August

Det var märkvärdigt!

André

Beror på hur man tar det. Och jag för min del tar inte det giftermålet på allvar, som sagdt. (Betydelsefullt) Det gör inte ni häller — unge man.

August

(skarpt)

Mig är det ju inte fråga om.

André

Åjo, ni är en äkta Peterberg. Fast ni inte har det riktigt klart för er ännu.

August

Hvad menar ni? (Granskar sina kläder) Syns det utanpå?

André

Nej, man måste ha det i blodet, och det har vi två. Emellertid ber jag er godhetsfullt komma ihåg, att hvad jag nu säger på tu man hand ... det kan hända att jag aldrig sagt det. Ja, så underligt! För mig är förtegenheten inte längre en plikt, utan en vana, där undantaget förpliktar. Den andra.

Ni förstår?

August

Ja, tack. Det är det enda jag gör om dagarna.

André

Alltså — (småler öfverseende) ni undrar hur man känner igen en äkta Peterberg? Svaret kräfver inte ringa öppenhjärtighet, det blir ju närmast att tala om mig själf och *mina* erfarenheter af hvad som är mest betecknande. Män af vår ... bouquet, så att säga, finns det åtskilliga i olika värdigheter, allesamman fina beräknare, fria från sentimentalitet, fäst er därför inte särskildt vid namnet ... eller nej, tvärtom — (höjer stämman) låt oss utan falsk blygsamhet bära det som en ... som ett gemensamt märke! (Lägre) Och som en skyddande likhet, ifall det behöfs.

August

Ärkeskojare!

André

(rynkar pannan)

Jag är allenast en plikttrogen tjänare. Plikttrogen tjänsteman. Ja, så tycks det. Men när jag nämner troheten först, rättar jag mig fullständigt efter en gängse villomening ... trohet till en viss gräns, naturligtvis, ingalunda till öfverdrift. Det är oändligt mycket viktigare ... ur min synpunkt, således i stort sedt ... det är oändligt mycket viktigare att utan småaktiga hänsyn kunna snabbt och säkert urskilja kursen, det rådande systemet: dess karaktär, dess ledande män och dess lifslängd. Se'n blir anpassningsförmågan ovärderlig.

August

Eller kanske rättare uppassningsförmågan? Inom er rangklass.

André

(lätt förebrående — mjukt)

Se inte fördomsfullt på vissa ... vissa grannlaga åligganden, oskiljaktiga från min ställning! Allt det är skal — kärnan har en söt lukt af hög kvalitet, och den intima förtroligheten med Majestätet ger åt hvarje liten handräckning ett stort perspektiv. Jag är utan den personliga äregirighet, som riskerar något, därför återhållsam i fråga om direkt maktutöfning, och jag öfverskrider aldrig inför offentligheten det osynliga streck etiketten uppdragit. Jag är liksom osynlig för offentligheten. Men ... August Peterberg ... i stället frossar jag i de mest utsökta maktförnimmelser, när jag ser mina många och höga gynnare tumla om på arenan, förfäktande åsikter, som jag omärkligt stoppat på dem vid lämpliga tillfällen, sålunda flyttande gränserna för mitt inflytande långt utom ... (blygsamt) det enkelt möblerade rum jag intar vid den Allerhögsta sängkammarn. (Rätar på sig) Där har jag sett otroligt mycket passera, där har jag hört samtal, nattliga samtal, uppsnappat hemligheter ... August Peterberg ... värda millioner i fall af försäljning ... (patetiskt) där har jag inte sällan diskret ingripit i världshistoriens alltid oberäkneliga, stundom ... jag vågar påstå det ... stundom något osäkra gång.

August

Det kan jag godt tänka mig. »Världshistorien» går antagligen sent och lägger sig — och då är den öfverlastad.

André

(tankspridt, tillika en smula retligt) Ja ... nej ... månne det? (Inträngande) Lyd en erfaren väns råd, unge man, och sätt er förtroendefullt in i min ställning, ni ångrar det aldrig! Därifrån leder hvar väg uppåt, bara man får riktigt fotfäste — bland mina företrädare finns det så'na som blifvit direktörer, ståthållare, geheimeråd ... (stor gest) nästan hvad som hälst! Idel feta ämbeten och sysslor. Hvarför skulle inte en äkta Peterberg, om han har lust, skynda att ta opp en fallen mantel, om den är rikt öfversållad ... och kasta den af sig ... när den inte kastar af sig? Det begriper jag inte. Jag har hällre behållit min tjänst, jag ... bland annat af dynastiska skäl, den monarkiska principen tilltalar mig, ni vet, jag har den i arf ... och det har lönat sig kungligt. Men låt mig upprepa: den snabba och säkra urskillning jag nämnde, den anpassningsförmåga ... och så skickligheten i vändningarna ... se där karriärens ABC!

August

Med en tupp, som kan värpa — eller hur?

André

Många! Och guldägg, guldägg ... på mitt område. Man hittar innehållsrika kuvert på de mest otroliga ställen, bara man har blick för dem. (Hviskande) Till och med på toaletten. Kuvert med tydlig adress, fastän någon gång oskrifven. I början fattar man inte sammanhanget, men man öppnar, naturligtvis, finner ett kort med några rader ... en halft uttalad önskan ... ett tre- eller fyrsiffrigt belopp kontant ... och då fattar man plötsligt alltsammans! Det är kärt.

(Sänker ånyo rösten — lekfullt)

Dessutom finns det i vakthafvande officerns rum en papegoja.

August

Ett helt menageri!... ja, ja.

André

Nej, en papegoja — närmast för nykomlingarnas räkning. Den är grann som en general. Och den kan bara *en* fras, en enda ...

August

— men en riktig generalfras?

André

Javisst. Den sträcker på sig (härmar rörelsen) ... flaxar med vingarna och skriker: »Ge akt ... rättning åt höger!»

Ta' det till grundtext, unge man! Det är en klok fågel. — Förstår ni fortfarande?

August

Bättre än nå'nsin.

André

Charmerar mig ofantligt — Hans Majestät sätter värde på ett godt förstånd. Han förklarar ofta: »André, det är en lycka att jag har dig!» På mig litar han, med mig rådför han sig nästan hvar kväll. Ja, ni anar inte hur personligt nära jag står honom. I enrum nämligen. Och när jag barberar honom, till exempel. Då är jag vanligen klädd i den här rocken (visar)... *svarta purpurn* som min vän furst Laban kallar den. Och då vill Hans Majestät alltid att jag säger *du.* Det är en gammal öfverenskommelse — han tycker att det låter så mänskligt. Så rörande. Ibland får han tårar i ögonen, ibland skrattar han. Det roar honom.

August

Han måtte vara bra fattig på glädjeämnen, stackarn!

André

(studsar)

Ingen blasfemi, om jag får be!

August

Ånej — bara häpnad. Öfver att ni låter drifva med er så obarmhärtigt utan att märka det. En man med ert lysande skarpsinne!

André

(lågmäldt, men tydligt — blundar)

Ja, hvem som nu drifver af oss ...

(Räcker plötsligt fram båda händerna, står i den ställningen ett ögonblick — strålande)

Men det har hela tiden legat mig på tungan — som släkting, och därtill gammal släkting, är det mig kanske tillåtet att använda förnamnet ... du, August? Inte sant?

August

(hånler öppet)

Hvad skulle det tjäna till? Själf håller jag inte styft på släktskapen, uppriktigt sagdt ... säger därför *monsieur André* som förut. Så undertecknade ni brefvet.

André

(oföränderligt vänlig)

Nåja, det är jag ju van vid — furst Laban säger precis detsamma. Och många andra.

August

Är han nu där igen! Jag har af era citat fått det intrycket ... och af er förtrolighet med honom ...

Han är bestämdt en mycket nobel herre, han också!

André

Ack, hvad ni liknar hvarann! I slutsatsernas hastiga tempo, menar jag. Och i ... ja, i den älskvärda vanan att fåfäng gå.

(Återigen med många och starka betoningar)

Men *mina* chancer skulle fursten absolut inte kunna utnyttja, han har erhållit en lite' för fin uppfostran, på sätt och vis, och har ännu några små reminiscenser kvar — ni är betydligt friare ställd i alla afseenden. Just det har stärkt mitt hopp om att i er få en efterträdare. Jag drar mig nämligen snart tillbaka ... men orkar nog dra i trådarna. Och som sagdt: betrakta gärna platsen bara som ett språngbräde i början — ni byter aldrig ut den mot en annan, det spår jag! Ja, det är min öfvertygelse. Jag åtminstone lämnar inte af fri vilja en ärfd maktställning, som jag personligen konsoliderat och som nu alldeles unikt förbinder fullkomlig ansvarslöshet med ett inflytande och en årsinkomst af ... af Guds nåde, så att säga. Där har ni den monarkiska princip jag hyllar! Men den kräfver en ytterst naturlig succession för att inte synas onaturlig och försvagas, därför får dynastin Peterberg inte dö ut, namnet har klang i de öfversta luftlagren. Ni har det i arf, unge man, ni har språkkunskaper, jag vet det, ni har fallenhet, lusten växer med framgången och den är jag säker på. Hvad som återstår att inhämta lär ni er fort af mig, ert ingenium har inga skavanker. Det är ju ändå på *fallenheten* det slutligen kommer an.

August

(anspråkslöst)

Ja, men ... så djupt fallen är jag värkligen inte.

André

(utan att höra närmare — i stegrad ifver)

Ni blir det, August Peterberg, ni blir det, bara ni följer mig och mina instruktioner!

August

Därom är jag fullt öfvertygad. (Reser sig) Seså, nu ska’ jag lämna er.

André

(emot honom)

Nej, nej — hvarför det? Ni har ju ingen brådska, sa’ ni?

August

Det har jag inte häller. Men jag har nog. (Gest) Frid, fröjd och frukost, monsieur André!

André

Så ledsamt! — Nåja, jag bör ge er tid — vi kan uppskjuta afgörandet till senare, vi äter ju middag tillsammans.

August

(leende)

Hva’?... nej ... nu är ni för storartad!

André

(njuter af situationen)

Hos era egna föräldrar, August Peterberg.

August

(bestört)

Är ni ... har ni blifvit ... är ni bjuden på frukostmiddag ... till *dem?*

André

Javisst — (ser på sitt ur) klockan två. Af kusin Sebastian själf. Det ska’ bli riktigt roligt, August Peterberg!

August

(med rentaf rädd uppsyn)

Nej, nu måste jag skynda mig ... de ha tydligen blifvit tokiga där hemma. (Ut i en fart)

André

(blickar efter honom. Med outgrundligt allvarlig min knäpper han därpå händerna samman och mumlar)

Hvilken tillbedjansvärd oförskämdhet! Ack, den som finge rätt ta vara på den!

(Ridå)

3

I SEBASTIAN PETERBERGS SOMMARVILLA

* * *

(Verandan — samma dag, ett par timmar senare.

LORENS sitter i sin rullstol vid bortre ändan af det ovala bordet, JUSTINUS i soffan till höger därom)

Fru Sara

(in från matsalen — uppskakad)

August har ringt till hotellet för att få tag i mannen, men fick till svar att monsieur var utgången. Monsieur André kallar han sig.

Justinus

Och är inte ... inte ens anmäld som resande!

Fru Sara

Det är ju det minsta. Tror ni värkligen att han vågar komma?

Justinus

Var säker på det!

Fru Sara

Usch, det är otäckt ... alltsammans!

Justinus

Ja, en mycket obehaglig historia. Hm, hm.

Fru Sara

Hvad är klockan nu, månntro?

Justinus

(ser på sitt ur)

Snart ett.

Fru Sara

Och du bara tiger — du, Lorens.

Lorens

(med armbågarna stödda mot knäna)

Plågar det dig? Jag är i behof af all möjlig omväxling, jag ... som är så stillasittande.

Fru Sara

Nu skulle jag emellertid gärna höra din åsikt. Närmare.

Lorens

Har jag då inte uttalat mig tillräckligt?

Justinus

Ja, *jag* deltar inte i den släktmåltiden!

Fru Sara

Inte vi damer häller.

Lorens

Hvad ska' jag säga till det? Lefve friheten — hurra, hurra, hurra!

Fru Sara

Tycker du kanske att vi handlar orätt?

Lorens

(lutar sig bakåt i stolen)

Fullkomligt otänkbart. Han behöfver ju inte ens veta att kvinnokönet finns till.

Justinus

Du kan lita på att han för länge se'n fått nys om det — hm, hm.

Lorens

(drar på munnen)

Eller finns här. Men jag vidhåller i all blygsamhet att Sebastian inte har romersk rätt att köra ut honom, såframt ingenting extra tillstöter. Han har själf skapat situationen, kom ihåg det, låt vara att den gode guden haft ett pekfinger med i spelet. Och mig blir det onekligen en förnöjelse att få närvara — åtminstone som ljuddämpare, om inte annat.

Fru Sara

Det är synd om Sebastian. Han var nyss alldeles upprifven.

Lorens

Kanhända broderade August sin skildring för mycket? Därför väntar jag snällt i det här fallet, tills mannen själf infunnit sig. Jag misstänker nästan att han roat sig en smula på min kära brorsons bekostnad.

Fru Sara

(indignerad)

Månne det? August skulle ha märkt det strax och gjort ett hastigt slut på den roligheten. Så mycket känner jag honom.

Lorens

André var re'n som liten en ovanligt slug och nyfiken rackare.

Justinus

Ja, jag bryter absolut inte bröd med herr kammartjänarn!

Lorens

(ögonbrynen hopdragna)

Vi är allesamman i blodsförvantskap med gemenheten. På något vis. Har den bland annat inom oss ... i större eller mindre doser. Både herrar och tjänare.

Justinus

Hvad menar du?

(Lorens tiger)

Fru Sara

Är det då inte en allvarsam sak det gäller?

Justinus

(kort och bestämdt)

Jovisst.

Lorens

Punctum. (Godmodigt) Följaktligen går vi till personligheter, så fort han kommer. Eller hur, Justinus? Men kanske inte förr.

Fru Sara

Ack, om Sebastian känt igen honom!

Lorens

Besinna, min vän, att André och vi bröder inte sett hvarann se'n gossåren. Och på kortare tid hinner man förändras. *Vår* far flyttade ju hit och gick sina egna vägar ... efter händelserna med styfbrodern.

Dessutom var Sebastian inte öfverhöfvan skarpsynt i går kväll.

Fru Sara

Nåja, det blir således inte mer än tre kuvert, August vägrar också att vara med. Han skrattar och säger: »Jag ska’ nog sköta om alltsammans.»

Justinus

Han som gjort sin uppvaktning!

Lorens

Bokstafligen följde han ju kammartjänarns kallelse den här gången — inte sin egen, hvilken den nu må vara. Men bara för en stund. Den förlorade sonen har återvändt till fädernehemmet.

Fru Sara

Således tre kuvert. (Ut till vänster genom matsalsdörren)

Justinus

(upprepar suckande)

Således tre kuvert, ja. — Det ges mångahanda bekymmer här i världen.

Lorens

Jag önskade ännu större variation. Så somnade vi inte.

Justinus

Sofver svåger Sebastian, tror du?

Lorens

(med en skälmsk blinkning)

Knappast. Han är visst för bekymrad, han. — För resten är August hos honom.

(Paus)

Justinus

(tar fram silfverdosan — snusar)

Hm, hm — det där om Sara har jag inte vetat.

Lorens

Hvad då?

Justinus

Det där som ... som det i förbigående blef fråga om i morse. Som hon aldrig ens gjort klart för sig, sa’ han.

Lorens

(snäft)

Tjugusju år ha gått se’n dess. Oroar det dig?

Justinus

Nej, men ... tänk, att jag aldrig kommit på den tanken!

Lorens

Bry dig inte om den nu häller.

Justinus

(rättar på pincenezen — tvinnar nervöst sina whiskers)

Vågar man det allra minsta ... hm, hm ... röra vid ... strax drar du dig in i ditt skal.

Lorens

(försonligt)

Bara ditt exempel. Du har just färgat

skönt af dig!

(Plötsligt i förändrad ton)

Lifvet experimenterar med oss, Justinus. I synnerhet när vi är unga. Och så brister någonting. Ibland en stor, dristig plan — ibland en kär, liten förhoppning. Ibland båda. Låt oss glömma, Justinus! Så har jag gjort.

Är det kanske inte bra som det är, hva’?

Justinus

Åjo — jovisst. Eftersom ...

Lorens

(oväntadt häftigt)

Jag ska’ säga dig det: eftersom jag är en ... skärfva. Och det var jag re’n före olyckshändelsen. En så’n där en, som inte duger till annat än att skära sig på. Om man frånser mitt (försmädligt) »speciella område».

Därför är det bäst som det är.

Justinus

(skrufvar sig — nästan våndas)

Sara hade kunnat bli ... Sara hade i tiden anlag att bli ... liksom *mer.* Hon tycktes mig ... hon liksom... (skakar på hufvudet) inte hittar jag de riktiga orden.

Du är en ... fin mänska, du, Lorens.

Lorens

(otåligt)

Äsch, det är kläderna! Sebastian är mycket ursprungligare. Helare. (Småler) Med alla sina dumheter.

(Paus)

Justinus

Ska’ du klä om dig? Om han nu alls kommer, den där herrn.

Lorens

Faller mig inte in. — Hvad stirrar du på?

Justinus

(stel i ansiktet — stiger upp — hviskar)

Där ... där kommer någon.

(Ute på terrassgången, i fonden, syns

André

iklädd ljusgrå redingote-kostym, västen hvit, därtill ljusgrå cylinder och hvita gamascher. Han närmar sig med säkra, långsamma steg, stannar till höger om rullstolen — hatten i ena handen)

Jag ser det på allt — det är kusin Lorens Peterberg, inte sant?

Lorens

(gömmer händerna under pläden — dröjer, blicken skärpt och mönstrande)

Jaha ... jaså, re’n här ... jaha ... och hvilken spänstighet!

André

(ler förbindligt)

Främst en *själens* egenskap i de kretsar jag tillhör.

Lorens

(böjer hufvudet till hälsning) Naturligtvis. Ack, förlåt att vi inte väntade er ännu! Och att jag inte reser mig. Men kanske ni i stället behagar sänka er till min nivå, jag menar sätta er ... för all del inte i mitt ställe, hällre där bredvid Justinus ... (gest — presenterar) J. C. Justinus, fabrikant, ingenting annat, men en prydnad för sin kår — André Peterberg, Hans Majestät Konungens kammartjänare ... också en juvel. Jag lyckönskar herrarna till bekantskapen.

André

(besvarar hälsningen ceremoniöst)

Och jag er till humöret, kusin Lorens.

(Intar med mycken omständlighet den anvisade platsen. Justinus, som gjort en styf bugning, flyttar sig

tigande öfver i soffan midtemot) Måtte det fortfara!

Lorens

Så länge jag lefver — till eftervärlden går det sannolikt inte. (En kort, förnyad granskning — därpå halft för sig själf) Nej, ni är omöjlig att känna.

André

Ge er några ögonblick till tåls, också det blir er förunnadt. (Slätar haka och kinder) Emellertid ... ja, jag gör min ursäkt, jag har infunnit mig öfverraskande tidigt, men med afsikt ... annars är jag alltid precis. Droskan väntar på mig vid allégrinden.

Lorens

Gud, hvad hör jag! Då är vi småfolk förnämare, vi färdas i egen automobil, vi — (utsökt artigt) ni kan komma fortare härifrån än ni kom hit. I den, menar jag.

André

(fullkomligt oberörd)

Jag frångår ogärna mina beslut. Men er synnerliga omsorg säger mig att unga herr August återvändt.

Lorens

Ja — hur är det, Justinus?

(Denne endast harklar sig)

Alltså har han återvändt.

André

(spefullt)

Och skvallrat ur skolan?

Lorens

(nickar)

Som den älskligt meddelsamma gosse han är. Man ville ha honom till en för hög klass, men han är ju så barnslig ännu, han förstod inte sitt eget bästa. Han sa' nej. Vi får nöja oss med att han blir bara en så kallad ... hederlig karl.

André

Ja, den unga mannen är mycket sympatisk.

Lorens

Mycket. Han liknar mig.

André

Ganska riktigt, han gör det. — Men förlåt att jag frågar: hvar är kusin Sebastian? Hvilar ... kanhända?

Lorens

Han samlar intelligens. I går förbrukade han hela förrådet.

(Justinus betraktar än den ena, än den andra, alltid den som talar — mungiporna lågt neddragna)

André

Tjah, vi råkades, jag trodde knappt mina egna ögon ... eller öron ... men jag är högst charmerad öfver hans förtrolighet. Hvilken slump! Han var i gladaste feststämning, allmän mänskokärlek, följaktligen intim. Bland annat var August Mefistoteles på tapeten.

Lorens

Den röda — jag vet.

André

(intresserad)

Det är sant, den var röd — tänk, det lade han märke till, det anslog honom! Ja, ja. Eljes begärde han intet för egen del ... inte ens att få veta mitt namn, och när jag ändå nämnde det af pur höflighet, det vill säga mitt förnamn, *mitt nom de guerre*, som jag också betjänar mig af på resor, så väckte det inga idéassociationer hos honom, inga minnen. Han var fortfarande lika vänlig.

Lorens

Det är mig komplett likgiltigt, framför allt var han ju full. Men det där med August — nåja, ingenting förvånar mig, ingenting strider mot den ryktbarhet ni åtnjuter.

André

Jaså, jag gör det! Därför är den unga mannens halsstarrighet så mycket mer kränkande, i synnerhet som jag inser att öfvertalning numera är lönlös. Det grämer mig. Jag hade tillärnat honom en vacker framtid ... särskildt af dynastiska skäl, i enlighet med den princip jag strikte följt och följer, han är ju inom min släkt den enda bildbara, enda ungdomen. Och en *äkta* Peterberg, det är mitt intryck. I början af en bana ...

Lorens

(afbryter)

Ack, låt oss hällre tänka på slutet! Vi är gamla, båda två, och utan tvifvel finns det en eller annan liten ogärning, som ni ännu kommer att få ångra.

André

(lyser upp)

Just det är fallet med Sebastian! Jag ska' berätta er en kort historia, den kan bli liksom början till slutet.

(Justinus skjuter soffan tillbaka, sträcker på sig, går till kakelugnen och stöder ryggen mot den)

Er aflidna far ... kusin Lorens ... hade säkert ett länge sparadt vredesutbrott kvar, för han besökte oss helt

plötsligt en eftermiddag, det var sommarn innan han lämnade hufvudsta'n för att inte mer återvända. Vi bodde, mina föräldrar och jag — Ladislas räknar jag inte, ett barn — vi bodde i en mycket förnämt belägen byggnad inom slottsområdet. (Slätar haka och kinder) Mellan styfbröderna var det ju inte riktigt rart det sista året.

Alltnog, en groflemmad gosse följde med vid besöket, det var Sebastian. Jämnårig med mig. Jag visade honom omkring ... till de kungliga stallarna ... gick ännu längre, obetingad artighet mot en gäst har alltid hört till mina bildningsvanor och gör det fortfarande, det kan unga herr August intyga.

Lorens

Jämte mycket annat, monsieur André.

André

(låter icke störa sig)

Vi kom in på en bakgård, och där stod ... en så. Eller kanske en tunna. Med orenligt ... orent vatten. Nåja. Dispyten var i full gång, det stämde med Sebastians lynne — och tänk, bara för att jag utmålat för honom min framtid, själf hade han ju ingen. Och med ens grep han mig i nacken, han var den tiden mycket starkare än jag. Helt brutalt. Och så ... så doppade han mitt ansikte.

(Justinus fnittrar till, men tystnar lika hastigt)

Hvad nu?... ni kan skratta, herr fabrikör?

Justinus

(genast högtidlig igen)

Bara när någonting är rysligt roligt,

hm, hm. (Tar fram silfverdosan — snusar)

André

Slutet blir inte lika roligt.

Lorens

Låt höra! Sa' han något?

André

Han sa': »Nu kan du spegla dig i framtiden, din rackarunge!»

(Justinus ändrar icke en min)

Nå, herr fabrikör — hvarför skrattar ni inte?

Lorens

Och ni? Fortsätt, fortsätt!

André

Jag ... jag lade det på minnet. Han var den tiden mycket starkare än jag.

Men nu är det min tur, efter herr Augusts vägran har jag inga släkthänsyn mer. Däremot ett godt minne, inte sant?

(I detsamma hörs

Sebastian

med stentorsstämma ropa i tamburen)

Att hvad, sa' du? Nej, August — jag rymmer undan, annars slår jag bestämdt ihjäl honom ... (kommer inrusande — stannar orörlig och med öppen mun)

Lorens

(njuter ett ögonblick af situationen)

Det är alls ingen synvilla, min vän — bocka vackert!

André

(gest — utan att stiga upp)

Se, se ... glad och uthvilad! Tack för er inbjudning, kusin Sebastian! Låt oss strax göra opp vårt lilla mellanhafvande.

Lorens

(till brodern)

Eller vill du kanske först göra stor toalett?

Sebastian

(vårdslöst klädd som förut — blir ännu rödare, stryker sig med båda händerna öfver hjässan i ett krampaktigt försök till behärskning)

Ja ... ja, här står jag ... och kan inte annat, tammefan! Kan inte annat. (Till André — skakar sina knutna näfvar) Med handpåläggning får jag inte ge dig en minnesbeta till goddag och adjö, det har jag lofvat bror min ... men du ... (ett djupt andetag) du som skamligt lurat på en full stackare ... jag visste ju inte hvem jag satt med och hvem jag bjöd, fast jag känner dig och dina meriter mer än du tror, din satan ...

Lorens

Nå, nå, Sebastian.

Sebastian

Tyst, Lorens! Jag är hällre ett fä som värd än som mänska. Eftersom jag nödgas välja.

André

(hånler)

Hvarför det? Unisont sjunger ni ju båda stämmorna lika förträffligt.

Sebastian

Och nu sitter en så'n där herre i mitt hus!

(Genom fönstren till vänster i fonden ser man AUGUST — ljudet af rösterna hejdar honom, han stiger sakta in öfver tröskeln)

André

Er förtjänst, kusin Sebastian, helt och hållet er förtjänst, jag bara begagnar mig af tillfället. En liten surprise är jag nämligen sinnad att bereda herrarna. Den blir kännbar, hoppas jag.

Sebastian

Är det ... är det ett hot?

August

(tänder en cigarrett)

Nej, en tillgifvenhetsförklaring. Mig har han gjort många.

André

(reser sig)

Ah, ni är hemma — August Peterberg!

August

Det tror jag knappt. Hittills har mitt hem aldrig haft en så ... hur ska' jag säga?... ful karaktär. Inom sina väggar.

André

Hur eget! Också på mig värkar det hela frånstötande. Atmosfären är visst för ... kväfvehaltig. (Till de öfriga) Ett kort, lärorikt samtal ingår i mina planer, det medger jag, men herrarnas gästfrihet vill jag inte ens tala om. Än mindre ta i anspråk.

Sebastian

(blinkar ifrigt, tårar tränga ur ögonen)

Far din gjorde *min* far olycklig, kränkte och bedrog honom, och du är sjufaldt värre ... nu gäller det heder och ära, naturligtvis, eftersom du kommit hit för att locka pojken ifrån oss. Men det lyckas inte, lyckas inte, för ser du ... våran pojke har ryggrad, han, ser du!

August

(blickar mot taket)

O, salig fröjd! O, hvad mirakel!

Sebastian

(i samma fart till André — gest)

Stig in och ät och drick i ditt eget fina sällskap!... hvad jag lofvat dig ska' du få och färdigt ska' det vara på klockslaget. Men se'n ...

André

(minen föraktfull)

Ni är en narr, kusin Sebastian. Det är också er herr sons åsikt. Jag brukar inte använda starkare uttryck, jag häller.

August

Men jag gör det ändå ibland. Vänta bara!

Sebastian

(samtidigt)

Min sons?... herrejess ... en narr ... har du värkligen sagt det, August?

August

(ser på fadern och småler — lågt, med ett varmt tonfall)

Nej, det var Mefistofeles, som sa' det. Och han ljög.

Sebastian

Där hör ni! Han ljög. Det gjorde han förbannadt rätt i, tammefan!

André

August Peterberg — det smärtar mig i hög grad att ni inte vill skänka mitt anbud den uppmärksamhet det förtjänar. Ni är i viss mening oersättlig, tyvärr. Tjah (rätar på sig)... nåja ... (patetiskt) dynastin Peterberg dör således ut med mig.

August

Ånej — tvärtom. Af den sortens folk kommer det alltid att finnas för många.

André

Jag har ... utan öfverdrift sagdt ... vänligt tolererat er medfödda perfiditet, unge man. Den roade mig så länge jag kunde ställa vissa förhoppningar på er, numera ge era glosor betydligt ringare utbyte. Jag undanber mig dem.

August

(skrattar)

Bravo! Det skulle ni ha gjort för tjugufem år se'n, så hade jag öfvat mig flitigare.

André

Herrarnas märkliga öfvermod stöder sig tydligen på en solid, ekonomisk grund. Den kan förstöras.

Sebastian

(framåtböjd)

Hva'?

(Justinus tvinnar nervöst sina whiskers)

André

Ja, fabriken är misstänklig.

Lorens

(har suttit tyst, med hufvudet i händerna — ser upp)

Det är alltså er vi har att tacka för den påträngande visit polisöfverste Staaten hedrade oss med under gårdagen?

André

Klumpigt gjordt! (Sväljer) Jag känner ingen med det namnet.

August

Så.

Sebastian

(midt på scenen — slår ena knytnäfven i bordet — ryter)

Nu är det nog! Rena vanvettet! Jag svarar för ingenting mer, jag!

(Hans vreda, högljudda utrop tillkallar damerna: först ETEL i dörren till höger, senare FRU SARA i den till matsalen, båda utan att i början helt inträda — ingen har tid att fästa sig vid dem. Stark spänning i allas ansikten)

André

Just därför bör sysslandet med farliga ämnen läggas i händerna på män med besinning. Era nitrater ... (nickar) ja, jag vet ... somt är dynamitmaterial därjämte. Explosivt. Det kan explodera — se bara på kusin Lorens, till exempel! Den gången skedde det oafsiktligt, en annan gång ... eller se för ro skull på kusin Sebastian! Finner någon honom besinningsfull, hva'?

Fabriken bör stängas, naturligtvis.

(Sebastian står mållös som Justinus — August afvaktande)

Lorens

(kan icke återhålla ett tviflande löje)

Det blir ju en intressant kemisk process. Den är jag gärna vittne till.

André

Var obekymrad, jag ska' nog ensam sköta om den saken. Jag experimenterar inte, det kan så lätt misslyckas — eller hvad anser ni, kusin Lorens? Och jag tänker inte misslyckas. (Med blid hånfullhet) Herregud ... hvad är väl en smula dynamitmaterial i och för sig? Ingenting, absolut ingenting. På sin höjd en förevändning ... enligt min kemi. Det är *sinnelaget,* som är farligt. Sinnelaget är alltid farligt — annars har man det inte. Men jag har misstankar i stället. Dem skapar man, det får makten ofta lof att göra, i nödfall af ingenting ... det vill säga af en smula dynamitmaterial. Resten faller af sig själf. Och se'n kan kusin Sebastian spegla sig i ... ruinen.

(Pinsam tystnad)

August

(blekare)

Hur vackert tänkt! Ja, ja — monsieur André är inte en vanlig kammartjänare, han, det kan jag intyga. Han är en ond princip. Och ändå är jag säker på att det sämsta inom honom saknar aflopp.

André

På er spiller jag inte flera ord, August Peterberg. Jag har slutat för i dag. Men ni, kusin Sebastian, ni får domen stadfäst, så snart jag hunnit underrätta mina vänner. (Stel bugning) Farväl, herrar släktingar! (Ämnar aflägsna sig)

August

(spärrar vägen)

Nej, nej, stopp!... går ni till fru kommerserådinnan? Er kära svägerska. Det bör ni göra, ni måste nödvändigt försona er med henne.

André

(afmätt)

Hvad tillåter ni er!

August

Hon är djupt sårad. Kanske är det för lite' sagdt — hon hyser ett tämligen stort agg till er.

André

Ge rum, var god!

August

(fixerar honom)

Akta er för den kvinnan!

(Paus — André med ens förunderligt stilla)

Hur har ni med er betjäntsluga försiktighet varit så dum att negligera *henne?* Hvad hon nu vet, det borde ni ha förutsett att hon skulle få veta.

André

(rycker till, halfkväfd af raseri — hest)

Gud bevare er mun för snack — eller jag gör er olycklig för resten af ert lif.

August

Ni kan ju försöka det, mig skrämmer ni ändå inte. — Bara för att vid tillfälle kunna räkna på återtjänst har ni krusat för de lumpnaste, fegaste lycksökare och nitiskt tagit er an dem, när de ertappats på bar gärning ... och så glömt den kvinnan! Er dödsfiende. Hon rufvar på hämnd, monsieur André, därför har hon bedt mig till sig ett par gånger och lättat sitt öfverfulla hjärta. Erfaren, kvick och respektlös är hon — mannen kör hon ut, helt enkelt, han står fullständigt under toffeln.

André

(mellan sammanbitna tänder)

Medan ni under tiden står med den ... på intim fot.

August

(lugnt och öfverlägset)

Mig når ni inte — och om henne har ni utspridt lögner nog. I grunden är hon säkert mer olycklig än fördärfvad, trots allt — ja, det är min uppfattning, den må förefalla hur barnslig som hälst. En bundsförvant hoppades hon finna i mig, det är sant, jag har aldrig förhemligat mitt arga, tidiga intresse för er gåtfulla person. Hvad hon berättade var emellertid så afskyvärdt, att jag ännu inte gittat omtala det ens här hemma, utan hällre väntat — (lägre — icke till André) dessutom retade mig en viss liten misstro hos ett par af mina närmaste. (Fortsätter) Henne sa' jag strax att det tills vidare inte var min sak att ingripa — men så mottog jag ert bref med det oförskämda anbudet, och vi möttes. Till och med här. Godt, nu är jag redo att aflägga examen ... efter alla släktstudierna. Vill ni pröfva mig, monsieur André?

(De öfriga betrakta honom och hvarandra med stum undran)

André

(en skygg blick mot damerna — så mumlar han) Vi är inte ensamma, August Peterberg.

August

Ni minns en episod, som ni själf kallade ett helt kort musiknummer — efter hennes egen utsago hade det kunnat bli en lång och vacker konsert. Men så utsattes hon plötsligt för de gemenaste misstankar — rentut sagdt: hon angafs för ... stöld. Ingenting mindre. Och ändtligen har hon fått reda på af hvem — ja, Ladislas känner inte till angifvelsen, honom har hon aldrig invigt i sitt förflutna. Visserligen lyckades hon delvis rättfärdiga sig ...

André

Det är inte sant!

August

— och brottet väntar ännu på sitt straff, men hon tvangs ju att lämna sin anställning vid operan, skickades

bort som en stämplad förbryterska. — Se'n gick det sorgligt utför.

André

Javisst, javisst ... tills hon snärjde min stackars bror, kommerserådet.

August

Nu vill hon bli fri. Och er, monsieur André, er vill hon trampa på som det falska, giftiga kryp ni är. Stick henne i foten, om ni törs, hon har inte papp i sulorna, hon.

André

(torkar sig hastigt med näsduken i pannan)

Jag upprepar — vi är inte ensamma, kära herr August.

August

(kallt)

Nej. Men vi har en liten *intrigue* kvar. För det var ni ... kammartjänarn, just ni ... som stal de där dokumenten och sålde dem. Till utlandet. Ladislas har bekänt alltsammans för sin hustru.

André

Han ljuger!

August

Och henne angaf ni, monsieur André. Det vet hon — likaså hvilket pris hon nödgats betala för att ändtligen få veta det. Den dag stölden upptäcktes var nuvarande polisöfverste Staaten vakthafvande officer. Han hörde er angifvelse. Är det nog?

André

Han ljuger!

August

Har ni fortfarande lust att stänga fabriken?

(Paus)

André

(hopsjunken — med en blick af beundran)

Min gud!... hvad går inte förloradt i er, unge man!

August

Det lämnar vi osagdt, jag håller mig till hvad som blir kvar, jag. Och det är den bättre delen. (Stiger åt sidan — gest) Ut härifrån!

André

(ler osäkert)

Nåja, August Peterberg ... låt oss undvika en tragisk slutscen, det hela är ju inom familjen ... och gäller dess renommée, kom ihåg det ...

August

(pekar)

Där är dörrn — marsch!

André

(bugar sig — man ser huru han darrar af inre upphetsning) Som ni vill, alltså ... ja, *au revoir* ...

och *då,* kanhända ... (långsamt ut i fonden)

August

(stampar hårdt i golfvet)

Fortare!

(Tystnad)

Sebastian

(störtar fram och faller sonen om halsen)

Du ... du är en ... riktig Mefistofeles, hör du!

August

(bultar fadern i ryggen med knytnäfvarna)

Vesuvius skulle du hällre ha kristnat mig till, också jag är bara skoftals i värksamhet. Fan är det alltid.

Sebastian

(hjärtligt)

Gossen min, gossen min!

Justinus

(öppnar kakelugnsluckorna, drar ut spjällen och vänder sig om, skälfvande af ovilja)

Låtom oss vädra!

(Ett allmänt och förlösande skratt, hvari alla ofrivilligt deltaga — alla utom

Fru Sara

som nästan klagande utbrister)

Ja, nu är den fina frukostmiddagen färdig ... i onödan.

Sebastian

(fäktar med armarna)

Nej, hvad pratar du!... just nu är den på sin plats, mamma lilla, för jag märker att jag inte begriper ett muck mer af andliga ting. Men hungrig är jag och glad är jag (pustar) ... herregud, hvad jag är glad!... August, August, du får lof att afge vidlyftiga förklaringar, bara vi satt oss till bords. — Seså, jag tar Lorens, bjud du armen åt syster din, Justinus!... och se'n ni ungdomar ...

Justinus

(till August — harklar sig, tar fram silfverdosan och bjuder)

Hm, hm ... det har onekligen fröjdat mig ... behagar du?

August

Nej tack, morbror. Det förstör väderkornet.

Lorens

(till brodern)

Ja, ja, lifvet experimenterar med oss, i synnerhet när vi är unga. Det aflöpte lyckligt för vår gosse, trots explosionen.

Sebastian

Han har ditt hufvud, Lorens, ditt hufvud!

(Under de sista replikerna skjuter han rullstolen ut till vänster, efterföljd af hustrun och svågern.

Vid dörren stannar August för att låta

Etel

passera. Då blickar hon honom leende i ögonen, gör en djup reverens och säger betydelsefullt)

Entrez!

(August ämnar svara — men i stället drar han henne inåt scenen och kysser henne våldsamt, våldsamt)

Sebastian

(samtidigt härmed — i matsalen — högljudd som förut)

Tre kuvert till, Sara!... du har dukat fram goda saker, ser jag ... (klappar i händerna) nå, hvar dröjer ni, barn?... ja, nu smakar det att få något som faller på läppen, tammefan!

(Ridå)

____